

09.01.2020

Служба Миграційна України прzymyка oczy на polityczny kontekst ścigania karnego Zhanary Akhmetovej – oświadczenie ukraińskich obrońców praw człowieka

Zhanara Akhmetova jest kazachstańską dziennikarką, jednym z liderów ruchu opozycyjnego „Demokratyczny Wybór Kazachstanu” (DWK). Od kilku lat Akhmetova wraz z małoletnim synem bezskutecznie ubiegają się o status uchodźcy, a tym samym o azyl polityczny w Ukrainie. Wiele faktów wskazuje na to, że władze Kazachstanu ścigają Akhmetovą za jej działalność dziennikarską i opozycyjną. Służba Migracyjna Ukrainy odmawia jednak uznania politycznego kontekstu ścigania karnego. My, przedstawiciele ukraińskich organizacji obrony praw człowieka, pragniemy zwrócić uwagę na fakty, które wskazują, że istnieją wszelkie podstawy do udzielenia ochrony Akhmetovej w Ukrainie.

Kazachstan umieścił Zhanarę Akhmetovą na międzynarodowej liście osób poszukiwanych w związku ze postępowaniem karnym w sprawie „oszustwa”. W 2009 r. sąd kazachstański skazał Akhmetovą na 7 lat pozbawienia wolności. Wyrok został odroczonej do momentu, gdy jej małoletni syn osiągnie wiek 14 lat (tj. do 2021 r.).

Od 2013 roku Akhmetova aktywnie zajmuje się działalnością dziennikarską i opozycyjną. Istnieją podstawy, by sądzić, że władze Kazachstanu zaczęły wywierać presję na Akhmetovą. Na początku 2017 roku na Akhmetovą trzykrotnie nałożono kary administracyjne za „publikowanie na Facebooku wezwań do uczestnictwa w niesankcjonowanych mitingach”. Na tej podstawie władze Kazachstanu bezprawnie anulowały odroczenie wykonania kary w sprawie o „oszustwo”.

W marcu 2017 r. Akhmetova wraz z małoletnim synem przybyli do Ukrainy w celu ubiegania się o azyl polityczny. Władze Kazachstanu wystąpiły za nią list gończy, aby odbyła wyrok w sprawie o „oszustwo”.

Uważamy, że rzeczywistym motywem ścigania karnego Zhanary Akhmetovej jest motyw polityczny. Akhmetova jest jednym z liderów ruchu opozycyjnego „Demokratyczny Wybór Kazachstanu”. W marcu 2018 r. sąd w Kazachstanie uznał DWK za organizację „ekstremistyczną”. Jednocześnie 14.03.2019 r. Parlament Europejski w rezolucji w sprawie praw człowieka w Kazachstanie wskazał na pokojowy charakter działalności DWK.¹

¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0203_EN.html

Na podstawie decyzji o zakazie działalności DWK, w latach 2018-2019 miały miejsce bezprecedensowe w historii Kazachstanu zatrzymania uczestników pokojowych wieców. W tym okresie zatrzymano ponad 6000 osób, w tym dziennikarzy i obrońców praw człowieka². Ponad 20 osób stało się ofiarami ścigania karnego.

W aktach oskarżenia Akhmetova nazywana jest „przywódczynią zakazanego ruchu”. Udostępnienia wiadomości na profilu Akhmetovej na Facebooku były podstawą do wszczęcia postępowania karnego przeciwko kilku działaczom kazachstańskim. To bezpośrednio wskazuje na fakt, że władze Kazachstanu przedstawiły nowe zarzuty wobec Akhmetovej o „rolę kierowniczą w organizacji ekstremistycznej”.

W Kazachstanie kilku oskarżonych w sprawie DWK³ zostało poddanych torturom i okrutnemu traktowaniu. Żądano od nich, by złożyli zeznania na temat działalności ruchu opozycyjnego. Oczywiście jest, że Akhmetovej jako jednemu z przywódców DWK grożą również tortury w Kazachstanie.

W dniu 18.10.2017 r. Służba Migracyjna Ukrainy odmówiła udzielenia Akhmetovej statusu uchodźcy, uznawszy, że była ona ścigana „na podstawie nieumotywowanych politycznie zarzutów o dokonanie oszustwa”. Akhmetova odwołała się od decyzji Służby Migracyjnej w sądzie. W dniu 27.03.2018 r. sąd pierwszej instancji oddalił jej zażalenie. Jednak w dniu 31.07.2018 r. Kijowski Sąd Apelacyjny⁴ oraz w dniu 17.09.2018 r. Sąd Najwyższy⁵ nakazał Służbie Migracyjnej ponowne rozpatrzenie wniosku Akhmetovej i uwzględnienie informacji o jej działalności opozycyjnej i dziennikarskiej. Jednak Służba Migracyjna de facto zignorowała decyzje sądów i w dniu 22.12.2018 r. ponownie odmówiła udzielenia statusu uchodźcy.

Służba Migracyjna ponownie rozpatrzyła wniosek Akhmetovej, lecz nie wzięła pod uwagę faktu ścigania karnego na tle politycznym, a tym samym ryzyka, jakie grozi Akhmetovej po powrocie do Kazachstanu, i 22.12.2018 r. ponownie odmówiła udzielenia jej azylu. Działania Służby Migracyjnej cechują oczywiste nadużycia, ponieważ nie wzięto pod uwagę faktów, na jakie wskazały Sąd Apelacyjny i Sąd Najwyższy.

Zhanara Akhmetova ponownie zwróciła się do sądu z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie wniosku o nadanie statusu uchodźcy w Ukrainie, lecz w dniu 19.09.2019 r. sąd pierwszej instancji oddalił jej roszczenie.

W dniu 14.01.2020 r. odbędzie się rozprawa w Sądzie Apelacyjnym, który ostatecznie zadecyduje, czy Zhanara Akhmetova otrzyma szansę na jeszcze jedno rozpatrzenie wniosku w Państwowej Służbie Migracyjnej. Decyzja sądu wejdzie w życie natychmiast. Dlatego też, jeśli Akhmetova nie uzyska możliwości rozpatrzenia przez PSM wniosku o udzielenie statusu uchodźcy, procedura rozpatrzenia wniosku o ekstradycję, złożonego przez władze kazachstańskie, zostanie wznowiona natychmiast. Od tego momentu Akhmetova będzie mogła być w każdej chwili wydana w ręce władz Kazachstanu.

W ciągu ostatnich lat niejednokrotnie rejestrowaliśmy przypadki naruszania przez Ukrainę procedur ekstradycyjnych i udzielania pomocy krajom postsowieckim, m.in. Rosji, Kazachstanowi, Azerbejdżanowi, Tadżykistanowi, w prowadzeniu ścigania karnego na tle politycznym. Ułatwia to członkostwo w Mińskiej konwencji o pomocy prawnej i nieformalne bliskie relacje między organami ścigania, które były zacieśniane przez wiele lat.

W 2017 r. oprócz Akhmetovej, Ukraina aresztowała dwóch innych dziennikarzy – Fikrata Huseynova (na wniosek Azerbejdżanu) i Narzullo Okhunzhonova (na wniosek Uzbekistanu). Dzięki wysiłkom społeczności ukraińskiej i międzynarodowej udało się uratować ich przed ekstradycją. Obrońca praw człowieka Alovzat Aliyev również ledwo uniknął ekstradycji z Ukrainy do Azerbejdżanu, chociaż posiada on status uchodźcy. Oburzające były przypadki, gdy potajemnie, przy współpracy służb specjalnych, osoby ubiegające się o azyl były porywane lub pozaproceduralnie wydalane z Ukrainy, jak stało się w

² <https://ru.odfoundation.eu/a/9515,spisok-kazahstanskih-politzaklyuchennyh-i-drugih-politicheski-presleduemyh-lic-obnovleno>

³ Kenzhibek Abishev, Almat Zhumagulov, Ablovas Dzhumayev, Aset Abishev, Yerkin Kaziyev, Aset Nurzhaubay.

⁴ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75728895>

⁵ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/76519299>

przypadku Aminat Babayevej, Volodymyra Yegorova (wydalonych do Rosji) oraz Aleksandra Franckiewicza (wydalonego na Białoruś).

Zhanara Akhmetova jest ścigana ze względów politycznych – za wyrażanie swoich poglądów i działalność opozycyjną. W Kazachstanie grożą jej tortury i niesprawiedliwy proces sądowy. W takich okolicznościach ekstradycja jest niedopuszczalna. Odnotowano to m.in. w Konwencji ONZ przeciwko torturom, Konwencji ONZ o statusie uchodźców, Europejskiej konwencji praw człowieka, Europejskiej konwencji o ekstradycji, Europejskiej konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach karnych oraz Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych. Ukraina jest sygnatariuszem tych umów. Dlatego ekstradycja Akhmetovej będzie bezpośrednim naruszeniem międzynarodowych zobowiązań Ukrainy.

Fundacja „Otwarty Dialog”

Ukraińska Helsińska Unia Praw Człowieka

Charkowska Grupa Obrony Praw Człowieka

Charkowski Instytut Badań Społecznych

Centrum Wolności Obywatelskich

Centrum Praw Człowieka ZMINA